

RIB-nummer	2020 –
Datum	12 mei 2020
Onderwerp	Stand van zaken implementatie Wet Inburgering en integratie statushouders
Zaaknummer	Z19 - 207982
Documentnr.	UIT/20 - 351622

1 Inleiding

In deze raadsinformatiebrief nemen we u mee in de ontwikkelingen rondom de integratie van statushouders en de implementatie van de nieuwe Wet Inburgering.

2 Voorgeschiedenis

U ontving in maart 2018 en 2019 een raadsinformatiebrief over de laatste stand van zaken rondom de integratie van statushouders.

3 Inhoudelijk

Leeswijzer

U leest in deze raadsinformatiebrief over de nieuwe wet Inburgering en wat deze wet betekent voor onze rol en verantwoordelijkheden als gemeente. Daarnaast leest u hoe we ons in Vught voorbereiden op de nieuwe wet. In bijlage 1 gaan we in op een tweetal pilots die we uitvoeren om ervaring op te doen met de doelgroep en onze nieuwe taken. Bijlage 2 gaat in op onze lokale monitor en beantwoordt de vraag hoe Vughtse statushouders zich ontwikkelen.

Nieuwe wet Inburgering

De Wet Inburgering wijzigt per 1 juli 2021. Per die datum worden we als gemeente opnieuw verantwoordelijk voor de inburgering van statushouders. In het huidige stelsel leidt de inburgering onvoldoende tot integratie van statushouders en het leren van de Nederlandse taal. De lening die een statushouder voor zijn inburgering moet afsluiten bij DUO leidt bij veel statushouders tot een te grote financiële verantwoordelijkheid. Daarnaast is de kwaliteit van de inburgeringsprogramma's niet altijd op orde. Er zijn diverse partijen bijgekomen die niet allemaal even bonafide zijn en dit heeft grote consequenties voor iemands integratie.

De doelgroep van de nieuwe Wet Inburgering zijn asielstatushouders, gezinsmigranten en Turkse nieuwkomers die inburgeringsplichtig worden na het ingaan van de nieuwe wet.

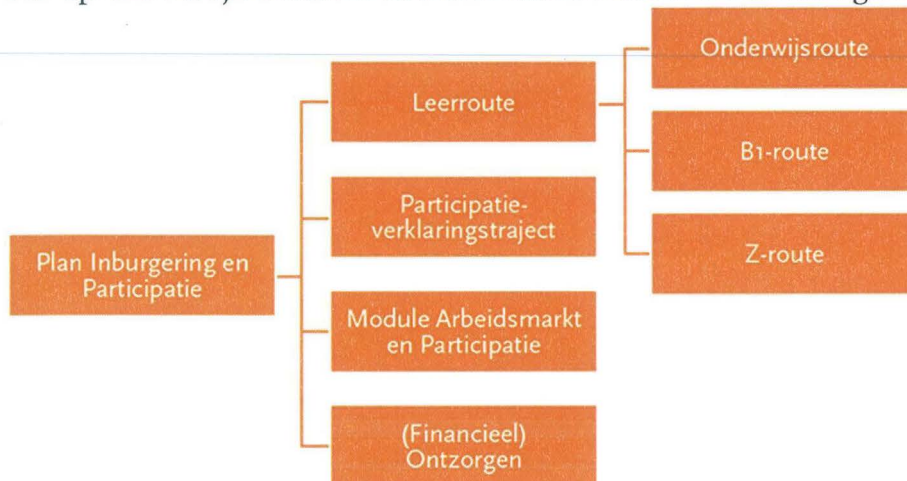
Rol gemeente nieuwe Wet Inburgering

In de nieuwe wet ligt de centrale regierol bij gemeenten. Wij worden verantwoordelijk voor het proces vanaf koppeling aan onze gemeente tot aan zelfredzaamheid. Onze opgave is om het proces zo in te richten dat een nieuwkomer zo snel mogelijk zo volwaardig mogelijk deelneemt aan de Vughtse samenleving. Deze opgave sluit naadloos aan bij de opgave die we vervullen in het brede sociale domein. Daarnaast is dit conform het gesloten bestuursakkoord van dit college waarbij we statushouders sneller laten integreren door gecombineerde trajecten met werk en taal.

Hoofdelementen en rol gemeente:

1. Brede intake/Plan Inburgering en Participatie (hierna: PIP) (nieuwe taak):

De brede intake is voor elke inburgeringsplichtige verplicht en wordt door gemeenten afgenomen. Er wordt vroegtijdig een beeld gevormd¹ van de startpositie en ontwikkelmogelijkheden van de nieuwkomer. Na afronding van de brede intake stelt de gemeente samen met de nieuwkomer het PIP op. Dit is altijd maatwerk en hierin staan de doelen van de inburgering.

Bovenstaand schema toont aan welke onderdelen terugkomen in het PIP. In het PIP wordt ook bepaald welke leerroute passend lijkt.

2. Leerroutes (nieuwe taak):

Als gemeente worden we verantwoordelijk voor de inkoop van het inburgeringsaanbod. We gaan drie verschillende leerroutes aanbieden:

B1-route: om het mogelijk te maken dat de meeste inburgeraars zo snel mogelijk, maar maximaal binnen drie jaar, taalniveau B1 behalen en hun perspectief op de arbeidsmarkt vergroten, is het van belang dat het leren van de taal gecombineerd wordt met (vrijwilligers)werk.

Onderwijsroute: gericht op het behalen van een Nederlands schooldiploma (MBO, HBO en WO) voor een goede startpositie op de arbeidsmarkt. Na een taalschakeltraject worden jonge inburgeraars daarom zo snel mogelijk doorgeleid naar een Nederlandse opleiding.

Zelfredzaamheidsroute (Z-route): voor mensen voor wie de onderwijs- of B1-route buiten bereik ligt, komt er een leerroute waarbij iedereen leert zich in de maatschappij te redden. Er worden geen ontheffingen op basis van aantoonbaar geleverde inspanningen meer verleend.

3. Participatieverklaringstraject (PVT) (aangepaste taak) en Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) (nieuwe taak)

Binnen 18 maanden na start inburgering dient een nieuwkomer zowel PVT als MAP af te ronden. Het PVT dient om begrip te krijgen voor Nederlandse kernwaarden en eindigt met het ondertekenen van een participatieverklaring. De MAP dient om inzicht te krijgen in de eigen kansen op de arbeidsmarkt. We zijn voornemens om beide onderdelen in de leerroutes onder te brengen.

¹ Hierbij wordt gekeken naar leerbaarheid, motivatie, interesses, werknemersvaardigheden, opleiding, mate van zelfredzaamheid, praktische competenties, sociaal netwerk, digitale vaardigheden, mentale en fysiek gezondheid etc.

4. Handhaven van de inburgering (nieuwe taak gemeente)

Gedurende het gehele inburgeringstraject krijgen de gemeenten de taak om de ontwikkelingen en vorderingen van de uitvoering van het PIP te monitoren en indien nodig te handhaven. Op die manier kunnen gemeenten hun regierol op de uitvoering van inburgering goed vormgeven. Omdat de wetgeving nog in ontwikkeling is, zijn de exacte handhavingsmogelijkheden nog niet bekend.

5. Maatschappelijke begeleiding (bestaande taak gemeente)

De maatschappelijke begeleiding bestaat uit praktische hulp bij verhuizing, het regelen van basisvoorzieningen, wegwijs maken na de huisvesting en praktische voorlichting over leven in een Nederlandse gemeente. In Vught verzorgt Vluchtelingenwerk nu deze begeleiding.

6. Financieel ontzorgen (nieuwe taak gemeente)

Zoals het er nu naar uitziet bestaat deze taak uit het uit het betalen van de huur, de rekeningen voor gas, water en stroom én verplichte zorgverzekering gedurende zes maanden. Dit wordt ingehouden op de bijstandsuitkering. Als het nodig is, kan deze periode worden verlengd. Met ontzorgen wil de regering financiële belemmeringen bij participatie voorkomen.

Regionale samenwerking

We werken nauw samen met gemeenten in de arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant Werkt en binnen de WSD-regio. Het merendeel van de gemeenten doet graag lokaal wat lokaal kan en schaaft indien nodig op naar de (sub-)regio. Dit betekent dat we voor de meeste hierboven genoemde hoofdelementen gezamenlijk aan kennisdeling en afstemming rondom beleid doen. Momenteel zijn we aan het onderzoeken welke gemeenten voldoende op één lijn zitten om samen op te trekken bij het organiseren van het inburgeringsaanbod.

Vughtse visie op organiseren inburgeringsaanbod

We willen de Wet Inburgering zoveel mogelijk met vaste partners uitvoeren. We zijn op zoek naar duurzame verbindingen en betrouwbare relaties. Dit ligt in lijn met de door het college vastgestelde uitgangspunten². Momenteel zoeken we uit welke manier van inkopen of subsidiëren hierbij past. Ook voeren we het gesprek met regiogemeenten om te bezien of we eenzelfde visie hebben waardoor we gezamenlijk op kunnen trekken bij het organiseren van één of meerdere leerroutes.

Lokale implementatie

Buiten de voortgang en ontwikkelingen in (sub)regionaal verband treffen we ook lokaal voorbereidingen om in juli 2021 een vliegende start te maken met de Wet Inburgering.

1. Brede intake/PIP:

Recent hebben we een consultant Inburgering en Integratie aangesteld voor 2020. Dit is een rol waar we dit jaar ervaring mee gaan opdoen. De consultant is de sleutelfiguur bij de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. Ook is de consultant enerzijds de regisseur van het PIP samen met de nieuwkomer. Anderzijds onderhoudt hij/zij nauwe contacten met alle andere stakeholders uit het PIP (bijvoorbeeld COA, inburgeringsschool, Vluchtelingenwerk, Wegwijs+ etc.). De consultant heeft

² Notitie intensivering aanpak statushouders, maart 2019. U heeft hierover in maart 2019 een raadsinformatiebrief ontvangen.

daarmee het totaaloverzicht van de individuele PIP-trajecten en kent alle relevante stakeholders in het inburgeringsproces.

We trekken op met andere regiogemeenten die een soortgelijke functie kennen. Alle regioconsulenten werken ook samen in een kenniskring.

2. Financieel ontzorgen

Zoals het er nu uitziet krijgen gemeenten de plicht om nieuwkomers met een bijstandsuitkering tijdelijk financieel te ontzorgen. Deze tijdelijke ontzorging is alleen zinvol als gedurende die periode ook aandacht wordt besteed aan het financieel zelfredzaam maken van nieuwkomers. Om te experimenteren met het aanleren van deze vaardigheid hebben we in 2020 Vluchtelingenwerk de opdracht gegeven om aan alle nieuwkomers een cursus Eurowijzer te geven. Een nieuwkomer krijgt in deze cursus groeps- en individuele begeleiding bij het maken van een budgetoverzicht, voeren van een thuisadministratie, omgaan met digitale financiën en kennis opdoen. Deze cursus is in 2020 ook beschikbaar voor enkele voormalig nieuwkomers.

4 Financieel

Eind april 2020 hebben Minister Koolmees van SZW en de VNG na een lange periode van discussie afspraken gemaakt over financiële en inhoudelijke kaders van het nieuwe inburgeringsstelsel. Gemeenten krijgen € 35,2 mln. per jaar extra voor hun taken in het nieuwe stelsel. Daarnaast krijgen ze eenmalig € 36,5 mln. voor de invoeringskosten. Zij hebben ook afgesproken hoe de gemeenten hun regierol kunnen verstevigen. Voor de begeleiding van inburgeringsplichtige asielstatushouders die nu onder het huidige stelsel vallen, wordt vanaf 2021 incidenteel een totaalbedrag van € 25,5 mln. beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om een impuls te geven aan de uitstroom van deze inburgeringsplichtigen. De afspraken krijgen brede steun van alle betrokken partijen.

Het is nog onbekend hoe de verdeling van bovengenoemde middelen is en wat dit voor Vught betekent.

5 Risico's

Financieel

Er is nog onzekerheid over de budgettaire effecten omdat de nieuwe taken voor gemeenten niet volledig zijn uitgewerkt door het ministerie van SZW en omdat de verdeling van de beschikbaar gestelde middelen nog niet bekend is.

We kiezen er echter bewust voor om niet te wachten met het ontwikkelen van nieuw inburgeringsbeleid totdat alle financiële kaders voor Vught helder zijn. Dit zou het tijdspad te krap maken. Onze visie op wat nodig is om de opgave zo efficiënt mogelijk te voltooien is nu leidend. Er worden nu geen onomkeerbare besluiten genomen. Als de uiteindelijke financiële kaders daar aanleiding toe geven, gaan we bijschaven en –sturen.

Lagere wet- en regelgeving

Er zijn, op dit moment nog onduidelijkheden met betrekking tot het wetsvoorstel. Dit heeft er onder andere mee te maken dat de lagere wet- en regelgeving nog niet bekend is. De uitwerking wordt verwacht in het voorjaar 2020.

Hierdoor zijn nog niet alle onderwerpen van de nieuwe wet voldoende helder en uitgewerkt. Het is nog onvoldoende duidelijk tot hoever de regie van de gemeente reikt en wat de diepte en specifieke inhoud van deze taken is.

Dynamiek in instroom volume

De instroom van nieuwkomers is dynamisch en laat zich moeilijk voorspellen op langere termijn. Deze dynamiek is een risico met betrekking tot benodigde aantallen voor trajecten.

6 Vervolg

In het najaar ontvangt u een nieuwe raadsinformatiebrief met hierin een update over de staat van de wet en de lokale implementatie hiervan.

Burgemeester en wethouders van Vught,
de secretaris, de burgemeester,

b/a S. Heijboer

drs. H.C. de Visch Eybergen R.J. van de Mortel

Bijlagen:

- Vughtse pilots
- Lokale monitor

Bijlage 1

Pilot Migrantenvrouwen

Vught voert samen met gemeenten Meierijstad, Boxtel en Sint Michielsgestel en WSD een pilot uit gericht op migrantenvrouwen. Deze pilot maakt deel uit van het landelijke programma Veranderopgave Inburgering van het ministerie van SZW en hiervoor hebben we gezamenlijk € 200.000,- subsidie ontvangen.

Aanleiding voor de pilot is de constatering dat migrantenvrouwen vaak achterblijven in hun ontwikkeling. Redenen hiervoor zijn: traditionele rolpatronen, sociale en economische afhankelijkheidsrelatie van de man, gebrek aan een betekenisvol sociaal netwerk, zorg voor kinderen, minder duidelijke beroepsidentiteit en geringe zichtbaarheid bij formele organisaties. Het ministerie geeft deze doelgroep daarom extra aandacht in de Veranderopgave Inburgering.

Het college wil de nieuwe Wet Inburgering gebruiken om ook migrantenvrouwen zo snel en zo regulier mogelijk aan het werk helpen. De ervaringen van onze pilot leveren input voor wet- en regelgeving om deze maatschappelijke opgave te volbrengen.

In onze samenwerking bereiken we rond de 20 vrouwen. In Vught begeleiden we een groep van zeven Eritrese vrouwen. Zij worden gedurende een jaar intensief begeleidt door een Yalla-coach, ook een vrouw met een migratieachtergrond. Daarnaast volgt de groep 26 workshops gericht op sociale, financiële en economische empowerment. Bij de workshops worden lokale organisaties betrokken om de integratie zo lokaal mogelijk plaats te laten vinden. Vincentius, Woonwijze zijn al in een vroeg stadium betrokken, ze bieden kosteloos hun locatie aan voor de workshops. Gaandeweg wordt de samenwerking tussen WSD en de lokale partijen concreter, dit is sterk afhankelijk van de vraag van de groep.

Pilot Vughtse Sferen

WSD en Weener XL hebben gezamenlijk een AMIF¹-subsidie ontvangen voor het uitvoeren van het Sferenproject, een regionale variant van het succesvolle Bossche Sferen project. In Vught gaan we in dit kader samen met WSD de lokale variant Vughtse Sferen uitvoeren. Het Sferenproject is een (re-)integratieproject met als doel deelnemers (nieuwkomers én Vughtenaren) zo snel mogelijk te laten wortelen in Vught om hierna een zelfredzaam bestaan op te bouwen.

Het Sferenproject is gestoeld op het gedachtegoed van het Agora-model van René Gudde. Met het agora-model maken we de complex lijkende samenleving eenvoudiger. Het gaat ervan uit dat je de samenleving kunt opdelen in negen sferen: privésfeer, publieke sfeer, politieke sfeer, filosofische sfeer etc. Iedere sfeer wordt vertegenwoordigd door één of meerdere gebouwen. In ieder gebouw gelden andere spelregels. Dit alles vormt onze samenleving. Hoe gaat we onze weg vinden in deze sferen en spelregels bepaalt hoe goed we geïntegreerd zijn.

In het Vughtse Sferenproject gaan we met 15-20 nieuwkomers langs alle sferen, één lokale sfeer per dagdeel. Ieder sfeer wordt vertegenwoordigt door een sfeermaker: degene die de groep ontvangt en praktische informatie geeft over de sfeer. Tijdens de bijeenkomst wordt het socratische gesprek gevoerd over de spelregels aldaar. Het gesprek is niet gericht op het overtuigen van de ander, maar op het begrijpen van elkaar. Ook Vughtenaren betrekken we hierbij, zij zijn een belangrijk onderdeel van het integratieproces. Daarnaast kunnen geïsoleerde of vereenzaamde Vughtenaren zelf ook baat hebben bij het integreren in hun eigen dorp. Eerdere ervaringen uit andere gemeenten leren dat het fysiek maken van integratie het proces versoepeld.

¹ Asiel, Migratie en Integratiefonds

Deelnemers zijn letterlijk de drempel over. Door de coronacrisis is de startdatum van de pilot vertraagd.

Bijlage 2

Lokale monitor

In voorgaande jaren bent u geïnformeerd over de lokale monitor statushouders die we uitvoeren. Hierin volgen we twee groepen bijstandsafhankelijke nieuwkomers. U leest eerst de stand van zaken van groep 1 per januari 2020.

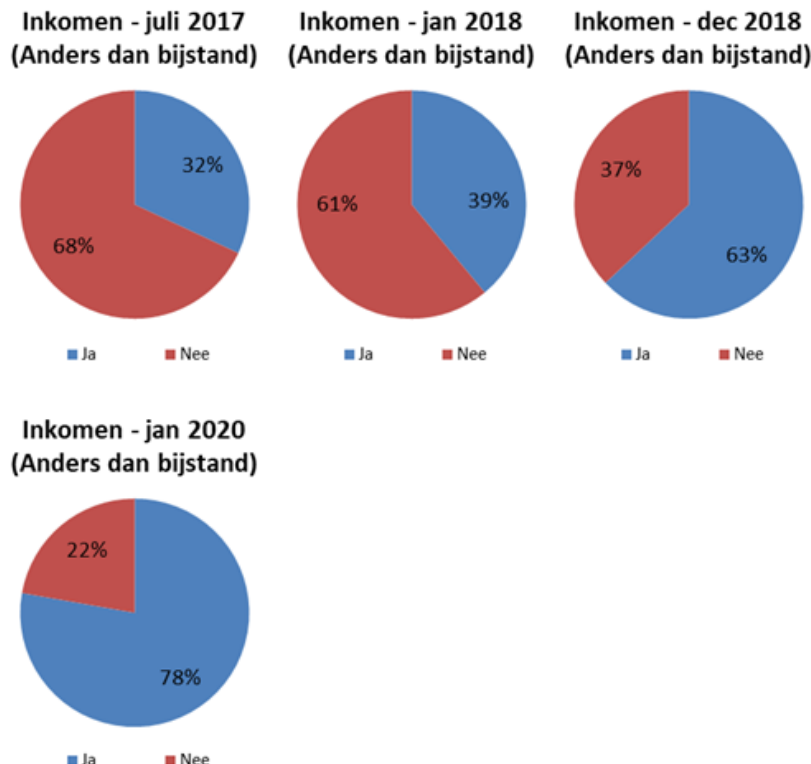
Groep 1: de statushouders die vanaf september 2015 tot en met juli 2017 in Vught zijn gehuisvest en nog steeds in Vught wonen. Het gaat om 27 huishoudens, bestaande uit 72 personen. De 0-meting heeft in juli 2017 plaatsgevonden. Deze groep is dus langdurig gevolgd.

1) Bijna alle huishoudens zijn geactiveerd

Bij 21 van de 27 huishoudens is er sprake van andere inkomsten dan bijstand. In de meeste gevallen gaat het om inkomsten uit werk. Studiefinanciering betreft een andere mogelijke inkomstenbron. Bij de 6 overige huishoudens is er in 4 gevallen sprake van een traject naar werk of vrijwilligerswerk. De 2 overgebleven huishoudens worden door hun klantmanager en accountmanager/ jobcoach begeleid naar werk.

2) 78% heeft inkomsten anders dan bijstand, opnieuw een stijging

Het percentage dat zelfstandig inkomen ontvangt is gestegen van 32% (juli 2017), naar 39% (januari 2018), naar 63% (december 2018), naar 78% (januari 2020). Deze huishoudens zijn niet meer of niet meer volledig afhankelijk van bijstand. Als het inkomen lager is dan de bijstandsnorm, dan is er sprake van aanvullende bijstand.

3) Het aantal bijstandsuitkeringen is verder gedaald, naar 41%

Het aantal bijstandsuitkeringen opnieuw gedaald. Het percentage is afgenomen tot 41%.

Groep 2: de statushouders die vanaf augustus 2017 tot en met december 2018 in Vught zijn gehuisvest en nog steeds in Vught wonen. Het gaat om 21 huishoudens, bestaande uit 48 personen. De 0-meting heeft december 2018 plaatsgevonden. Nu wordt hun ontwikkeling voor het eerst zichtbaar.

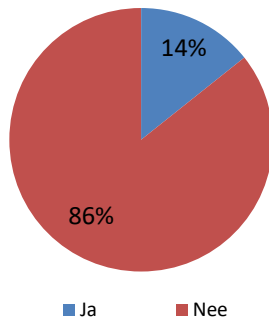
1) Alle huishoudens zijn geactiveerd

Alle huishoudens zijn geactiveerd. Bij 15 van de 21 huishoudens is er sprake van inkomsten anders dan bijstand. In de meeste gevallen gaat het om inkomsten uit werk. Studiefinanciering betreft een andere mogelijke inkomstenbron. Bij de 6 overige huishoudens is er in alle gevallen sprake van scholing, een traject naar werk of vrijwilligerswerk.

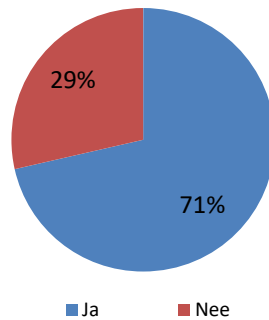
2) 71% heeft inkomsten anders dan bijstand

Het percentage huishouders dat zelfstandig inkomen ontvangt is gestegen van 14% (december 2018) naar 71% (januari 2020). In de meeste gevallen gaat het om inkomen uit werk. Deze huishoudens zijn niet meer of niet meer volledig afhankelijk van bijstand. Als het inkomen lager is dan de bijstandsnorm, dan is er sprake van aanvullende bijstand.

Inkomen - dec 2018
(Anders dan bijstand)

Inkomen - jan 2020
(Anders dan bijstand)

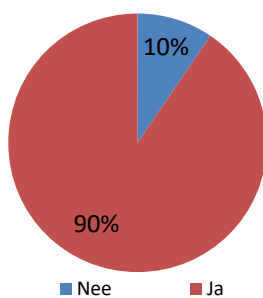

3) Het aantal bijstandsuitkeringen is gedaald naar 33%

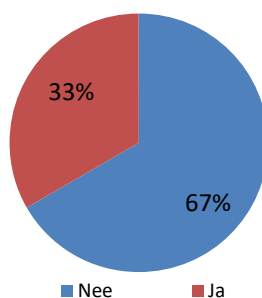
Het aantal bijstandsuitkeringen fors gedaald. Het percentage is, januari 2020, afgenomen tot 33%. Bij één huishouden is er sprake van een uitkering op grond van de BBZ, bijstand voor zelfstandigen.

De verwachting is dat de komende periode meer statushouders volledig zullen uitstromen in verband met inkomsten uit werk.

Bijstand - dec 2018

Bijstand - jan 2020

Conclusie en vergelijking met het landelijk gemiddelde

Alle statushouders die vanaf september 2015 tot en met december 2018 in Vught zijn gehuisvest en nog steeds in Vught wonen zijn gevolgd. Uit deze monitor blijkt dat de statushouders grotendeels (financieel) zelfredzaam zijn. Naarmate statushouders langer in Vught wonen zijn zij steeds minder vaak afhankelijk van een bijstandsuitkering. Een forse meerderheid ontvangt geen bijstand meer. Bijna alle huishoudens zijn geactiveerd (46 van de 48 huishoudens). In de meeste gevallen gaat het om werk.

In Nederland was na tweeënhalf jaar, volgens het CBS, gemiddeld 11% van de 18- tot 65-jarige statushouders aan het werk. Het gaat om asielzoekers die in 2014 een verblijfsvergunning kregen. Het CBS heeft naar individuen gekeken. Deze monitor brengt huishoudens in beeld. Het CBS percentage kan daarom niet een-op-een met deze monitor worden vergeleken. Wel is duidelijk dat Vught ruim boven het landelijk gemiddelde scoort.